

Traditionellt triangeldrama

Om två veckor väljer vi en ny riksdag, vars politiska styrkeförhållanden i många avseende dikterar vilka partier som axlar regeringsansvar under följande fyra år. Jag skriver ”i många avseenden” för att markera att det även finns andra faktorer som inverkar på spelet. Vissa partier har lättare att samarbeta med vissa andra partier – oberoende av hur bra eller dåligt de har klarat sig i valet.

Det mest intressanta med årets riksdagsval och därpå följande regeringsbildning är att vi för första gången i det självständiga Finlands historia får bevittna ett maktskifte där statsöverhuvudet är fullständigt åsidosatt. Fram till mars 2000 hade vi ju en regeringsform som gav presidenten stora befogenheter att styra regeringsbildningen.

Beroendeförhållandet inverkade ibland på presidentvalet. Det klassiska exemplet är från vårvintern 1937, då omval av den sittande presidenten Svinhufvud förhindrades av socialdemokraterna, eftersom presidenten föregående höst hade vägrat utnämna en ministär med socialdemokratiskt inslag. Ingreppet hade önskad effekt. Först valdes agraren Kyösti Kallio till president, därefter arrangerades riksdagsval och slutligen fick landet en rödmylleregering.

Men ännu vanligare var det omvända, det vill säga att presidenten styrde regeringsbildningen, så att den säkerställde hans omval. Så skedde ännu så sent som 1987, då president Koivisto aktivt utnyttjade sina maktbefogenheter för att hindra uppkomsten av en borgerlig majoritetsregering med Paavo Väyrynen som statsminister.

En viktig biprodukt av utmanövreringen av Väyrynen var uppkomsten av den rödblåa regeringskoalition som med något skiftande stödtrupper har styrt vårt land under 12 av senaste 16 åren. Och som många anar är det inte alls omöjligt att koalitionen fortsätter även efter riksdagsvalet.

För det första är det mycket osannolikt att vi får en minoritetsregering. Landets politiska kultur är stabil och ekonomin är trots allt under kontroll, vilket gör att alla stora och även något mindre partier trånar efter ett långvarigt regeringsansvar.

För det andra blir det knappast heller en borgerlig majoritetsregering. Inga betydande samhällsreformer är i praktiken möjliga att genomföra utan flankstöd från fackförbunden. Om socialdemokraterna hamnar i opposition blir det ytterst svårt att hantera allt det tryck som lönepolitiken och arbetarskyddet kommer att utsättas för genom EU:s östutvidgning.

För det tredje skulle jag inte satsa en cent på en vänsterregering eller en rödgrön koalition. Inga enkäter pekar på en vänstermajoritet. Gröna förbundet har denna gång bättre möjligheter att uppnå det valresultat som galluparna lovar, men i så fall sker det i huvudsak på vänsterpartiernas bekostnad. Dessutom har vänstern insett hur behändigt det är att sätta alla nedskärningar på de borgerliga regeringspartiernas konto.

Om denna kalkyl stämmer får vi efter valet åter bevittna ett triangeldrama mellan de tre stora partierna, i vilket socialdemokraterna dock kan känna sig tryggast. Fördelen med en rödblå koalition är att den inte skulle kräva någon inkörningsperiod. Lipponen skulle fortsätta som regeringschef, medan samlingspartiets Ville Itälä eller Kimmo Sasi kunde ta hand utrikesministerposten för balansens skull.

Omväxling förnöjer emellertid också i politiken. Därför vore ett mer fantasieggande alternativ t.o.m. en återgång till Kekkonen-epokens patentlösning, en rödmylleregering. SDP:s vänsterfraktion har i olika sammanhang signalerat sin längtan tillbaka till denna koalition. Centerns ordförande Anneli Jäätteenmäki har inte råd att i detta skede uttrycka sina djupaste känslor. Men antagligen är rödmyllan också hennes favoritfärg.

Henrik Meinander, Hufvudstadsbladet (HBL) 2.3.2003